

GENTSE MEMORIEDAGEN: 9 MEI

9 Mei 1067

Zaligverklaring van Macharius. Dit ging gepaard met de inwijding van de nieuwe kerk van de St-Baafsabdij.

Een hele reeks prominenten was verzameld in de crypte om de opening bij te wonen van het graf van Macharius. Buiten de Bisschop van Noyon was er ook nog de Graaf van Vlaanderen Boudewijn V van Rijsel, zijn zoon, de latere Boudewijn VI van Bergen, de 15-jarige Koning van Frankrijk Philippe I, enz. Processiegewijs trok het hoog gezelschap naar de Machariusberg (thans het plein voor de H.Hartkerk in St-Amandsberg) waar het gebeente van Macharius tentoongesteld werd. Bij de inwijding van de nieuwe kerk werd het volk uitgenodigd om te komen meevieren op de foor, anders gezegd de kermis. U hebt gelezen: 9 Mei. Inderdaad, hier ligt de origine van de nu nog bestaande Negenmeimarkt.

Van dan af werd er ieder jaar een mis gecelebreerd en werden de relikwieën van St-Macharius rondgedragen. In het Gent van toen was men zeer mild: telkens als er ergens in het land een pestepidemie uitbrak werden de relikwieën uitgeleend en werd er ook al eens enkele van zijn beenderen cadeau gedaan, zo aan Mons, Laarne, Tielt, Geraardsbergen, Oudenaarde, Rozebeke, enz. Men vraagt zich af van waar men al die beenderen bleef halen.

Maar wie was die Macharius feitelijk? Om u de waarheid te zeggen, wij weten het niet. Het meeste dat over hem is tot ons gekomen via legenden en levensbeschrijvingen is zo lyrisch opgesteld dat het weinig geloofwaardig overkomt. Luister maar:

Deze bisschop van Antiochië (een plaatsje in Turkije nabij de Syrische grens) kwam in Gent aan in 1011 en genoot er gastvrijheid in de St-Baafsabdij. Maar onze brave Monseigneur had heimwee naar zijn geboorteland en besloot dan maar terug te keren, hoe goed het hier ook was. Nauwelijks was hij enige stappen buiten Gent of hij werd doodziek en moest vlug terugkeren naar de abdij. Hij bracht er één nacht door en de volgende dag was hij terug springlevend en zo gezond als een blikje. U hebt het al begrepen: dat was een stunt van zijn collega St-Bavo. Vijf maanden later wilde hij opnieuw vertrekken maar toen brak er plotseling een van die pestepidemieën uit waar men eeuwen later nog zou van spreken. Onze Macharios (dat was zijn echte naam) staat dag en nacht op de bres om de zieken te verzorgen en de doden te begraven. In een visioen wordt hem openbaar gemaakt dat deze vreselijke epidemie slechts zal ophouden nadat hij zelf zal gestorven zijn van de pest. Het is maar een woord, prompt doet hij dat. Weg de pest!

Hij werd begraven in de abdij en zijn graf werd weldra een bedevaartsoord. Aandoenlijk, niet waar? Maar niets is perfect in deze wereld.

Waren er geen vuil tongen die kwamen vertellen dat die fameuze Macharius in feite een oplichter was? Een zwerver, Macharios geheten, die zich uitgaf voor bisschop om op die manier vertroeteld te worden in de abdijen waar hij anders nooit zou binnen geraakt zijn.

Maar wie zal het zeggen? Het is bijna 1000 jaar geleden.

9 Mei 1346

Dood van de Heer van Halen, anders gezegd Simon de Mirabello.

Hij erfde van zijn vader al het geld van diens bank en werd weldra een van de rijkste financiers van ons land.

Hij was getrouwd met een half-zuster van Lodewijk de Nevers (een natuurlijke dochter van Lodewijk de Nevers Sr.) Elisabeth van Vlaanderen.

In 1324 kocht hij het hof ten Walle van Daniël en Nikolaas Sersanders.

Ridder benoemd, werd hij in 1329 aangesteld als Algemeen Ontvanger van Vlaanderen. Hij beschikt aldus over de financiën van het graafschap. Hij onderhoudt betrekkingen met de koning van Engeland.

Hij is aangetrouwde familie van Jacob Van Artevelde en steunt diens pro-Engelse politiek.

Op 9 Mei 1346 werd hij vermoord op aanstichting van Lodewijk van Nevers en werd bijgezet in de St-Veerlekerk.

9 Mei 1651

Geboorte van Pieter Fardé. Deze broeder Recollet zag het levenslicht in een huisje aan de Nieuwbrug.

Op 20-jarige leeftijd ging hij in de Orde der Recolletten. In 1682 werd hij met een belangrijke opdracht naar Jeruzalem gestuurd. Terug in ons land komt hij hier geld inzamelen voor het vrijkopen van de Christene slaven in Palestina.

In 1686 wordt hij met een groot bedrag teruggestuurd naar Jeruzalem.

Zelf heeft hij niet al te veel vertrouwen in het welslagen van zijn opdracht, want hij schrijft van uit Amsterdam: "Ik ziender groote perykelen in, in onse reyse, aangezien de Algieren den peys met de Hollanders gebroken hebben." Zijn gevreesde perykelen blijven niet lang uit. Het schip wordt aangevallen door Algerijnse piraten. Er volgt een verwoed gevecht en een reddende storm die de piraten verjaagt. Balans: 23 doden en tientallen gekwetsten.

Men vaart de eerste haven binnen om herstellingen te laten uitvoeren.

Een week later vaart men opnieuw uit, en wie komt men tegen? Precies: Algerijnse zeerovers. Deze keer schieten zij raak, het schip staat in brand en het

vuur nadert de kruithamer, iedereen wijpt overboord, wordt prompt gevangen genomen, geboeid en enkele uren later al verkocht als slaven.

Fardé wordt de eigendom van een rijke man die met zijn karavaan de woestijn intrekt op weg naar Agades waar hij een paleis in Westerse stijl wil laten bouwen. Onze Gentenaar ontpopt er zich als een talentvolle architect en na het beëindigen van de werken wordt hij als beloning vrijgelaten.

Maar de enige veilige verbindingsweg naar een haven is 1.500 Km. lang. Wij resumeren: hij vertrekt, wordt overvallen door Moren die hem van alles beroven, zijn kleren inclus. Hier staat nu onze Gentse Recollet pietje bloot in Midden-Afrika. Allemaal goed en wel, maar een mens moet toch eten. Van de eerste de beste boom plukt hij wat hij meent wilde vijgen te zijn. Nauwelijks heeft hij enkele van deze pseudo-vijgen naar binnengespeeld of hij rolt op de grond. Hij zou later schrijven: “mij wringend van pijn gelijk een paelink waer naer ik zo begon te purgeren van onder en van boven;” Hij valt in zwijm en dit zou het laatste geweest zijn, ware het niet dat daar toevallig een karavaan passeert die hem vindt “wentelend in zyn vuyligheyt.” Men spoelt hem af en legt hem op een olifant. Pieter krijgt er wat geld en kan inschepen voor zijn volgend avontuur.

's Nachts steekt er een hevige storm op. De bemanning is beneden in het schip, Fardé is zijn getijden komen lezen op het dek. Een enorme golf slaat over het schip dat vergaat met man en muis. Alleen Fardé wordt in zee geworpen, hij kan zich vastklampen aan een balk, vindt wat touw en andere drijvende rommel en maakt een geïmproviseerd vlot dat hem 4 dagen later uitgehongerd en uitgeput afzet op een onbewoond eiland. Hij zit daar 11 maanden wanneer – eindelijk – Hoera! – een schip verschijnt aan de horizon. Maar van wie is dat schip? U hebt het goed geraden: van die zeerovers. Hij krijgt een hemd en een broek en men zet hem aan wal in de buurt van Rabat. Maar om deze overtocht te betalen moet hij 3 jaar als timmerman werken voor de piratenkapitein. Na een 3-tal maanden kan hij een brief versturen. Men zendt hem losgeld op en onze Pieter is eindelijk vrij. Hij komt terug naar Gent na 4 jaar avonturen. Men laat hem wat bekomen en stuurt hem dan met een lichte opdracht naar Aken, maar dat was te veel voor de ondermijnde Fardé die er zou sterven op 16 Juni 1691, nauwelijks 40 jaar oud.

9 Mei 1810

Geboorte van Donatus De Schampelaere, stichter van het rubberbedrijf dat destijds een begrip was in Gent.

9 Mei 1839

Geboorte van Theo Swarts.

Alhoewel hij geboren werd in Antwerpen mag hij zeker ondergebracht worden in de galerij van Gentse figuren.

Hij behaalde aan onze universiteit zijn diploma van Kandidaat in de Pharmacie en van Doctor in de Natuurwetenschappen. Hij was, zoals veel bekende Vlamingen, in zijn studententijd lid van “'t Zal Wel Gaan”. Hij was nog geen volle 20 jaar wanneer hij in 1858 bij Ministerieel Besluit benoemd wordt tot Preparator van de hier pas aangekomen Professor Kekulé. Hij zal trouwens een van zijn assistenten worden.

Een betere leerschool voor een scheikundige kan men zich moeilijk indenken. Van 1865 tot 1867 is hij Docent aan de Militaire School.

Wanneer Kekulé in 1867 van de Universiteit van Bonn een prachtige aanbieding krijgt die hij niet kan afslaan, wordt Theo Swarts aangesteld als zijn opvolger.

Al bij al een goede keus. Wanneer in 1876 in de graad van Apotheker de cursus “Eléments de Chimie analytique et toxicologique” wordt opgenomen, doet men beroep op Swarts om deze discipline te onderwijzen. Hij was immers gekend voor zijn gerechtelijke expertises, voornamelijk bij vergiftigingsgevallen.

Was Swarts assistent geweest van een wereldberoemde man, dan kreeg hij zelf als assistent iemand die eveneens wereldberoemd zou worden, namelijk een zekere Leo Baekeland. Zijn assistent zal wel een regelmatige bezoeker geweest zijn bij de familie Swarts op het Nieuwland, want in 1889 trouwde hij met de dochter Céline.

Theodoor Swarts stond bekend als een schitterende professor en als een zeer gecultiveerde man die een grote voorliefde had voor muziek.

Hij werd toegelaten tot het Emeritaat in 1903. Heel oude chimisten hebben hem natuurlijk niet persoonlijk gekend, maar zullen waarschijnlijk herinneringen bewaren aan zijn zoon Frédéric die hem aan de Universiteit opvolgde als Professor van Scheikunde.

9 Mei 1857

Verschijning van de pauselijke banbulle tegen de Almanak en de “Societas vulgo dicta 't Sal Wel Gam”.

Iets waarop de “'t Zallers” zéér fier waren.

9 Mei 1864

Pieter Jonglas ontvangt van Burgemeester Charles de Kerchove de Gouden Medaille van de Stad voor bewezen diensten.

Hij werd geboren in Amsterdam in 1788 en werkte op 15-jarige leeftijd reeds als hulponderwijzer in een armenschool in zijn geboortestad.

Van 1811 tot 1814 vervult hij zijn militaire dienstplicht bij het Frans leger en maakt de veldtocht in Rusland mee.

In 1820 wordt hij benoemd tot Hoofdonderwijzer aan een Rijksschool die in Gent opgericht wordt. In 1824 werd hij ook nog belast met het geven van normaalcursussen.

Na de Omwenteling van 1830 blijft hij op aanraden van zijn vrienden in Gent, maar hij verliest als Nederlander zijn plaats aan de Rijksschool. Men is hier evenwel verstandig genoeg om te beseffen dat het al te dwaas zou zijn geen gebruik te maken van de kwaliteiten van een Jonglas en enkele jaren later krijgt hij verschillende lokalen van het Municipaal College ter beschikking om er een voorbereidende school in te richten die zal leiden naar het Atheneum.

In 1834 wordt hij belast met het geven van “onderwijskundige lessen” aan de ondermeesters der stadsscholen en zal aldus een korps vormen dat zeer nuttig werk zal verrichten.

Hij wordt bovendien Hoofdonderwijzer benoemd van de stedelijke meisjesschool “de Blauwe Schole” in de Barrestraat. Later zal hij Hoofdonderwijzer worden van de jongensschool die gevestigd was in het gewezen klooster van de Capucijnen.

Wanneer er in 1859 een nieuwe school opgericht wordt op het Klein St-Pietersplein wordt hij belast met het bestuur ervan.

Hij schreef een groot aantal schoolboeken: rekenboeken, taalboeken, geschiedenisboeken, leesboeken. Op verzoek van de Schoolcommissie schrijft hij een werkje dat zeer populair zal worden: “Aardrijkskundige-Geschiedkundige beschrijving van Gent voor de Jeugd.” Hij vertrekt van het gezond principe dat men de kinderen niet moet vervelen en afschrikken met de beschrijving van voor hen abstracte zaken die hen niet aanspreken, maar dat men moet beginnen met de aardrijkskunde en de geschiedenis van hun eigen stad, dorp of streek. Hij was dus een heemkundige “avant la lettre”. Spijtig genoeg schijnt men dat nu weer vergeten te zijn.

Hij diende zijn ontslag in op 75-jarige leeftijd na een uiterst vruchtbare loopbaan in de Gentse onderwijswereld.

Het is op voorstel van Professor Laurent dat hem de gouden medaille toegekend werd.

Pieter Jonglas stierf te Gent op 29 December 1871.

9 Mei 1864

De gebouwen van het St-Jacobsgodshuis worden openbaar verkocht. Dit godshuis dateerde van de 13e eeuw.

9 Mei 1867

Dood van “La Guerre”.

De ware naam van dat Gents volkstype uit de 19e eeuw was Henri Ferdinand Quartier.

Hij was wel geboortig van Antwerpen maar verbleef toch in Gent.

Hij logeerde in het “Kanontje” op het Grootkanonplein.

De man had een vijs die een beetje los zat. Hij was groot van gestalte, had een volle baard en was gewikkeld in een wijden mantel.

Hij droeg een hoge witten hoed met brede randen en stapte langzaam een majestueus door de straten.

Hij was in feite een “schamateur” en ging ‘s avonds zijn kunsten gaan vertonen in de herbergen.

Hij verdween een hele tijd uit de circulatie en toen hij terugkwam was hij helemaal vervallen.

Hij belandde tenslotte in het Guislaingesticht en zou daar sterven.

9 Mei 1876

Dood van Louis Van Houtte.

Hij werd geboren in Ieper op 1 Juli 1810.

Als kind van 11 jaar verliest hij zijn vader. Op zijn 15e stuurt zijn moeder hem naar de “Ecole Supérieure de Commerce” in Parijs.

Hij volgt er ijverig alle cursussen, maar in zijn vrije tijd is hij niet weg te schoppen uit de “Jardin des Plantes”.

Drie jaar later wordt de familie Van Houtte geruïneerd en Louis gaat werken als bankbediende in Clermont-Ferrand. Hij maakt van de gelegenheid gebruik om er de flora van Auvergne te bestuderen.

1830! De vurige en onstuimige 20-jarige Van Houtte is te vinden in Brussel op al de plaatsen waar er het hardst gevochten wordt.

Na de onafhankelijkheid is hij een der eersten die door de Voorlopige Regering belast wordt met een administratieve taak. Het nieuw Belgisch leger heeft te kampen met bevoorradingsmoeilijkheden van levensmiddelen. Zekere bakkers willen het meel achterhouden voor hun klanten. Deze zaak wordt onmiddellijk opgelost door Van Houtte die een “Bericht aan de Bakkers” laat drukken met de volgende tekst: “Wie weigert brood te verkopen aan de soldaten zal gefusilleerd worden.”

Hij wordt aangeworven door de Plantentuin van Brussel en het eerste wat hij doet is “L’Horticulteur Belge” stichten, het eerste tijdschrift van tuinbouwkunde in ons land.

In 1834 vertrekt hij, met de steun van Leopold I en een Antwerpse plantenliefhebber, voor 2 jaar naar Brazilië. Vandaar zal hij talrijke exotische planten en

zaden naar het vaderland versturen. Bij zijn terugkomst wordt hij benoemd tot Directeur van de Plantentuin van Brussel, maar de administratieve rompslomp is niets voor de dynamische Van Houtte en na een paar jaar geeft hij zijn ontslag.

Hij vestigt zich als bloemist in Gentbrugge waar hij in 1839 de eerste verkoopscatalogus van planten publiceert. Aanvankelijk geassocieerd met Adolphe Papeleu, gaan beide vennoten na enkele jaren op vriendschappelijke wijze uiteen: Papeleu zal in Wetteren de boom- en rozenkwekerijen oprichten, Van Houtte zal alleen een reusachtig bedrijf van 40 Ha opbouwen.

In 1845 sticht hij een maandblad "Flore des serres et jardins de l'Europe". Hij heeft 1000 abonnees, een aanzienlijk cijfer voor die tijd. Deze meesterlijke verzameling die 25 volumens zal bedragen, draagt er in grote mate toe bij de faam van Gent als bloemenstad te bevestigen in het buitenland. Hij wordt enkel geremd door het gebrek aan bevoegd personeel. Met de steun van zijn oude wapenbroeder Charles Rogier sticht hij zijn eigen tuinbouwschool "Institut Royal d'Horticulture" dat voor Gent een kweekschool wordt voor massa's uitstekende tuinbouwkundigen. Hij zal er zelf 25 jaar leraar blijven. Bovendien was hij vanaf 1854 tot aan zijn dood in 1876 de geliefde Burgemeester van Gentbrugge.

Tot slot de uitspraak van een Franse vakman die hem "Le Prince des Horticulteurs" noemde.

9 Mei 1904

Inhuldiging van het Museum voor Schone Kunsten in het Citadelpark.

Voordien bezat Gent wel een kunstverzameling, maar geen echt museum.

Voor de origine moeten wij teruggaan naar het Frans tijdperk en dan komen wij de man tegen die in die periode waarschijnlijk het meest gedaan heeft om Gent te verrijken en die vele kunstschaten en waardevolle boeken van een definitieve ondergang gered heeft: Charles Van Hulthem.

De Fransen schaften de kerken en de kloosters af en de talrijke kunstschaten die zich daar bevonden werden verbeurd verklaard. Van Hulthem manoeuvreerde handig waardoor een groot deel van de boeken kon bewaard worden en de kern zou vormen van de latere Universiteitsbibliotheek. De geredde schilderijen en beeldhouwwerken zouden op hun beurt de kern vormen van ons later Museum.

Aanvankelijk werden zij ondergebracht in de gewezen Baudeloo-abdij, maar in 1798 werd een museum opgericht in de kerk van de St-Pieters-abdij en de collectie kwam daar terecht. Toen de kerk in 1810 teruggeschonken werd aan de eredienst, verhuisde de verzameling naar de Academie voor Schone Kunsten die gevestigd was in een afhankelijkheid van het gewezen Augustijnenklooster. De verzameling groeide aan en begon uit haar voegen te barsten.

De Stad besloot dan een volledig nieuw museum te bouwen. In 1898 kreeg stadsarchitect Charles Van Rysselberghe de opdracht het gebouw te ontwerpen in het Citadelpark, “buiten het gewoel van de verkeersdrukte” werd toen gezegd.

Van Rysselberghe kweet zich voortreffelijk van zijn taak. Het Museum werd gedeeltelijk in gebruik genomen in 1902. In 1904 was het voltooid en werd het plechtig ingehuldigd.

Ons Museum voor Schone Kunsten mag er zijn. Er zijn weinig kleine steden van de omvang van Gent die kunnen bogen op een dergelijk museum. Dat ons Museum zo rijk is, is vooral te danken aan het mecenaat. Onder de talrijke schenkers moeten wij in de eerste plaats Fernand Scribe vermelden die aan het museum ruim 200 doeken schonk, waaronder werken van Rubens, Brueghel, Jordaens, Tintoretto, Delacroix, Géricault, Corot, enz. Het museum heeft eveneens veel te danken aan de door Scribe gestichte vereniging “De Vrienden van het Museum”. Ook de gekende kunstkenner Hulin de Loo heeft een belangrijke rol gespeeld bij de verrijking van het museum.

Voor een Gentenaar die ons Museum voor Schone Kunsten nog niet zou bezocht hebben, wordt het nu toch wel tijd om er eens binnen te lopen. Hij zal dan onder meer kunnen vaststellen dat wij op het gebied van de schilderkunst er in onze moderne tijden niet op vooruitgegaan zijn.

9 Mei 1918

Dood van Louis Tytgadt.

Deze kunstschilder werd geboren in Lovendegem op 29 April 1841.

Hij liet zich als 14-jarige inschrijven aan onze Academie. Hij was er leerling van Theodoor Canneel. Hij bleef er studeren tot in 1867 en ging zich dan vervolmaken in Parijs in het atelier van Alexandre Cabanel. Hij bleef 2 jaar in Parijs en maakte dan een rondreis in Italië.

In 1869 kwam hij terug naar Gent. Hij gaf enkele maanden tekenles in Wette- ren en werd dan aangesteld als leraar aan onze Academie. Hij was er de oprichter van de Afdeling “Decoratieve Kunst”.

Zijn werken werden geapprecieerd en ook verkocht in het buitenland.

In 1878 kocht Leopold II zijn “Vrouwen die gekwetsten verzorgen”.

In 1880 maakt hij een rondreis in Holland en maakt er copieën van werken van Frans Hals.

In 1892 volgde hij Theodoor Canneel op als Directeur van de Academie. Hij bleef dit tot in 1902 wanneer hij zijn ontslag gaf om zich beter te kunnen wijden aan zijn kunst. Hij werd er opgevolgd door Jean Delvin.

In 1903 werd hij voorzitter van de Museumcommissie en bleef dit tot aan zijn dood.

9 Mei 1937

Inhuldiging in het Zuidpark van het ruitersstandbeeld van Koning Albert I. Het werd gemaakt door Domien Ingels.

9 Mei 1971

Stichting in de Poppenspelzaal van het Alyn-Hospice van de Heemkundige Kring Gent.

Hugo COLLUMBIEN

OPLOSSING PUZZEL 2000

Dankzij de goede raad die ik van U gekregen heb, kan ik terug goed slapen. Na deze puzzel hoop ik voor U hetzelfde. Waarschijnlijk zal dit na vandaag wel gebeuren, nu U gerust bent gesteld door het bekijken van de uitslag van de Puzzel 2000.

- 1) **EDMOND DE MARTELAERE**; L. Hoste, Gentse praalstoeten te water, in: Ghendtsche Tydinghen, 20 ste jg., 1991, blz 327.
- 2) **GUSTAVE CARELS**; M. Van Wesemael, 65 jaar geleden opende de Gentse wereldtentoonstelling haar deuren, in: Ghendtsche Tydinghen, 7de jg. 1978, blz 60.
- 3) **PIERRE NOLF**; A.F. De Schaedryver, Nolf Pierre, in: Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 2, 1966, kol. 637-642.
- 4) **M. GÉRARD**; Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, Stad Gent Fusiegemeenten, dl. 4nd, 1982, blz. 370, ill. 1039-1040.
- 5) **STAF DE CLERCQ**; A. Mersmans, De Leider, Schets van het leven van Staf De Clercq, 1941.
- 6) **MARCELLIS(BRUG)**; M. Laby, Uit de geschiedenis van de Gentse bruggen, in: Ghendtsche Tydinghen, 18de jg., 1989, blz. 34.